

Abstract

Mobilitat i precarietat en la masoveria catalana (segles XIX-XX)

MÒNICA BOSCH I ENRIC SAGUER

Universitat de Girona
monica.bosch@udg.edu; enric.saguer@udg.es

La masoveria va ser la fórmula dominant d'explotació i cessió de la terra a la Catalunya Vella fins la segona meitat del segle XX. Era una opció, entre altres possibles, per mobilitzar força de treball i, per bé que la figura del masover és més complexa, els propietaris amb certa freqüència l'assimilaven a un obrer.

Els contractes sempre eren de curta durada, fixada majoritàriament en 5 anys, els tres primers forçats. Tanmateix, també preveien que aquest termini pogués anar-se perpetuant indefinidament de forma tàcita, fet que donava lloc a permanències més llargues i ocasionalment a l'assentament d'una mateixa família durant diverses generacions i fins i tot a la transmissió hereditària de la pròpia masoveria. La permanència de les famílies masoveres podia ser una opció atractiva pels propietaris —mentre la renda satisfés les expectatives— ja que els permetia fixar mà d'obra en els masos.

Més enllà, però, dels casos de llarga vinculació, el que havia caracteritzat les famílies masoveres és la seva mobilitat, tant a nivell personal com intergeneracional. La pròpia ambigüïtat en la durada del contracte implicava que la situació del masover estava sotmesa a un cert nivell d'inseguretat. El cicle de vida familiar propiciava l'existència de moments crítics —com ara situacions de viduïtat—, alhora que les males collites i epizooties generaven situacions d'insuficiència en el capital d'explotació que podien derivar en el comiat del masover. També els canvis de titular en la propietat —per herència o per venda— comportaven un risc de desnonament en la mesura que la masoveria es basava en un complex joc de confiança i submissió personal. Igualment la masoveria havia estat, en determinades conjuntures, un índex de precarització de determinats segments de la pagesia propietària sotmesa a processos d'empobriment que finalitzaven en la conversió de l'antic propietari en masover.

Possiblement, en termes comparatius, la inestabilitat dels masovers era una precarietat 'de luxe', per bé que en el seu cas els efectes no es limitaven a l'esfera estrictament laboral, sinó que implicaven molts altres àmbits de la seva vida, començant per la residència. L'acomiadament dels masovers estava estrictament regulat pel costum i també pel contracte. Generalment l'abandonament del mas no s'executava mai fins un any o un any i mig després d'haver-se donat el comiat i garantint determinats drets dels masovers sobre els treballs realitzats en la finca.

Durant el segle XX varen produir-se tot un seguit de canvis tant en l'àmbit legislatiu com en les condicions del mercat de masoveries que —excepte durant els anys de postguerra— varen afavorir una major estabilitat dels masovers en les masoveries i, en tot cas, un predomini de la mobilitat lliurement decidida pels masovers abans que la forçada per la seva expulsió dels masos.